

Bladets navn

NATIDNEI

16 APR. 1953

Tre av de åtte veteranene som sammen med Roald Amundsen overvintret på Sydpolen i 1911, er fremdeles i full vigør. Den yngste av disse er Jørgen Stubberud fra Oslo som fyller 70 år i morgen, de andre er Helmer Hansen i Tromsø og morgedølen Olaf Bjaaland, som tente den olympiske ild under vinterlekene.

Stubberud er en usedvanlig frisk og sprek 70-åring, slik folk som ikke skyr strabaser ofte blir. Han går nå av etter 23 års tjeneste som tollbetjent ved Oslo sjøtollsted, og hans beundring for Roald Amundsen er ikke blitt mindre med årene.

— Hva var De ombord, Stubberud?

— Jeg var altnuligmann. Vi var 19 ombord sørover og alle var altnuligmenn, bortsett fra de fire toppene og maskinisten. Vi hadde undertegnet kontrakt på syv år for å gå nordover, så ble det altså sørover. Og det fikk vi først vite da vi bunkret i Madeira, han var litt av en luring han Amundsen.

— Hvordan ble De kjent med ham?

— Jeg var først gårdsbestyrer i Oppgård. Men jeg var jo fra Svartskog og ble kjent med ham da han kjøpte landstedet Uranienborg der da han kom tilbake med «Gjøa» fra Nordvestpassasjen. Jeg drev i snekkerfaget ved siden av og jobbet hos Amundsen i to år da han moderniserte villaen. Så ble det tilbud om ekspedisjon og den varte i fire år og deretter var jeg to år til på Svartskog. Jeg var med Amundsen i alt åtte år og har aldri angret det. Han var en fin mann.

— Møtte De Scott og hans ekspedisjon?

— Ja, karene hans ombord på «Terronova» fant oss i pakkisen da de etter å ha satt Scotts landparti i land var på vei til King Edwards Land. Vi kom til Polen en måned før Scott enda han hadde stort forsprang. Amundsen telegraferte fra Madeira til Scott, som lå i New Zealand, og fortalte hvor han aktet seg. Ja, vi var ikke på Polen alle sammen da, forstår De, det var bare fem av oss nitten som var inne på selve Polen. De fem brukte 14 uker på å kom-

Bygde snøhytte på Sydpolen

Stubberud memorerer Sydpol-ferden.

me fram og tilbake til depotet. Men vi gjorde først et forsøk alle som overvintret, bortsett fra sturerten som ble igjen i Framheim, depotet ved kysten. «Fram» var beordret til Sør-Amerika med resten av mannskapet mens vi ni overvintret.

— Var det kaldt?

— Ved Framheim, hvor vi hadde fem måneders mørketid først, var det bare en 17—18 grader. Vi la ut en del depoter på veien sørover og etter hvert som vi kjørte mot Polen falt temperaturen. Den falt noe hver dag, og da vi nådde fram til 80 grader sørlig bredde, var temperaturen nede i 59 grader Celsius. Men snoen var mye kaldere enn kulden og det var ikke til å holde ut i teltene. Amundsen beordret da at vi skulle bygge snøhytter og det var litt av en påkjønning å skjære

ut blokker av isen og bygge disse hyttene, men de var mye lunere. På grunn av kulden ble det rådslagning der på 80 grader, og sjefen beordret vendereis. Vi la igjen et digert depot der for at neste ekspedisjon skulle ha noe å ta av. Det var siste utpost før målet, som Amundsen og fire andre karrer nådde en måned senere.

— Men Scott?

— Han var gått i land på en annen plass ved kysten og hadde ikke kontakt med oss. Vi møtte bare folkene hans nede i Framheim. Men det var i alt fem ekspedisjoner som forsøkte seg det året, deriblant japanere og tyskere.

— Mye dårlig vær?

— Ja, det kunne storme ganske kraftig, men det var ikke skruis der nede. Hele Pol-landet ligger på fast land. Men det var bare is

og vanskelig å komme fram mange steder, og vi hadde stormer i flere døgn så vi ikke kunne gå ut av døren. Det kunne være ganske stille og pent der også. Vi hadde jo ikke sola på fem måneder, men derimot hadde vi en nydelig måne, og vi tok også fotografier i måneskinn.

— Var det ingen som protesterte da dere fikk beskjed om å gå til Sydpolen?

— Nei, vi var jo utstyrt for en polferd, så enten det ble den ene eller den andre Polen... Vi ble ikke beordret til Sydpolen, vi ble spurt om vi hadde noe imot å gå dit i stedet. Det var det ingen som hadde.

— De har aldri angret på det?

— Nei, hvorfor skulle jeg vel det. Det ble en minnerik og fin tur, som jeg ikke skulle ha noe imot å gjenta, hvis det gikk båt den veien. Nå bruker de jo bare fly, nå. Ja, Amundsen gjorde jo det han også senere.

— Har De vært mye til sjøs?

— Jeg har fart langs kysten i noen år, men de siste årene ble det tollvesenet.

— Har De noen smuglerhistorier?

— Smugleri er ikke noe å snakke om, rene bagateller.

— Hva skal De gjøre nå når De trekker Dem tilbake?

— Det blir vel litt småfiske i Bonnefjorden, tenker jeg. Jeg bor oppe på Holtet med utsikt over fjorden. Så blir det å lage noen modeller av «Fram». Jeg har laget tre, den største på en hel meter, håndskåret. Nå får jeg jo bedre tid til slikt.

— Er De ofte i «Fram»-huset på Bygdøy?

— Ja, det blir en gang i mellom. Jeg var jo med ombord da Kongen viste fram skuten for hertugen av Edinburgh. Jeg gikk i kjølvannet på dem sammen med fotografene

— Hadde dere noen ekstra Sydpols-hyre?

— Nei, det var vanlig sjømannshyre, ikke noe ekstra. Men jeg har alle bøkene til Roald Amundsen hjemme, med egenhendig dedikasjon — og så kommer jeg jo gratis ombord i «Fram».

GARM.